

Keskusta

Keskustan ehdotuksia nuorisotakuun kehittämiseksi

1. Nuoret asiantuntijoiksi nuorisotakuun suunnitteluun
2. Tulevaisuuskutsunnoista konkreettinen kanava nuorisotakuulle
3. Työpaikkavaltaiset opiskelumuodot ja uraohjaus
4. Nuorisotakuu tarvitsee parempaa johtajuutta
5. Työ- ja elinkeinohallinnon palveluita kehitetään vastaamaan nuorten tarvetta
6. Opintojen aikainen työssäkäynti ja työharjoittelut – taitoja ja verkostoja
7. Turha sääntely on purettava, NYT huomio nuoriin!
8. Yrittäjyyskasvatusta nuorille ja opiskelijoille
9. Matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut ja perheen tuki

Johdanto

Keskusta toivoi, että Kataisen ja Stubbin hallitukset olisivat onnistuneet yhdessä kärkitavoitteessaan, nuorisotakuussa. Päämäärä nuorten huomioimisesta on hyvä, mutta keinot ja tulokset nuorisotakuun toteuttamiseksi ovat osoittautuneet laihoiksi.

Toisen asteen koulutuksen aloituspaikkoja leikattiin kuluneella hallituskaudella, oppisopimuskoulusta lyötiin säästöillä, työpajatoiminnasta karsittiin ja TE-toimistojen työnvälityshenkilökuntaa on irtisanottu. Alle 25-vuotiaita vailla työpaikkaa olevia nuoria on Suomessa yli 40 000. Työllisyystavoitteessa on epäonnistuttu. Nuorisotakuun hyvä tarkoitus on jäänyt toistaiseksi toteuttamatta.

Koko Suomen elinvoimaisuus edellyttää huolenpitoa heikoimmasta ja välittämistä toisista. Nuorista on pidettävä huolta ja heidät on otettava mukaan suunnittelemaan palveluita. Koulutuksessa on otettava vahvemmin huomioon muun muassa yrittäjyyskasvatus, työelämäyhteistyö ja alueellisista vahvuuksista lähtevä kehittäminen. Oppilaitosten on oltava vuorovaikutteisia oppimisympäristöjä ja yhteisöllisiä sivistyksen edistäjiä.

Nuorisotakuun tulee vastata kysymykseen siitä, kenen vastuulla nuoret ovat peruskoulusta lähtiessään. Nuorisotakuusta ei ole vielä säädetty lakia, eikä sille ole määritelty vastuutahoa. Monien kuntapäätäjien ja nuorten on ollut hankala hahmottaa palvelutarjontaa ja esimerkiksi perusnuorisotyön, etsivän nuorisotyön ja erityisnuorisotyön eroja. Keskusta katsoo, että tu-

levaisuuskutsunnoista saadaan konkreettinen etappi, jossa nuorelle pystytään tarjoamaan hänelle tarpeellinen tuki ja määrittämään seuraavat askeleet eteenpäin. Lisäksi kaikilla kouluasteilla on varmistettava, että opinto-ohjaus on riittävää.

Nyt on aika kääriä hihat tavoitteiden saavuttamiseksi. Osallisuus on nostettava keskiöön. Nuoret ja opiskelijat ovat oman elämänsä asiantuntijoita. Koulut ovat opiskelijoita varten. Tätä nuorisotakuun visiota ovat olleet tekemässä 80- ja 90-luvulla syntyneet nuoret, jotka ovat kasvaneet ja kulkeneet läpi palvelujärjestelmän ja huomanneet sen valuviat.

Nuorisotyöttömyyttä on torjuttava ja nuorten syrjäytymiseen on puututtava kokonaisvaltaisesti. Maamme nuoret ansaitsevat tehokkaita ja laadukkaita palveluita työttömyyden hoitoon. Nuorisotakuuta on kritisoitu, mutta konkreettisia esityksiä ei ole tullut muilta puolueilta. Keskusta haastaa kaikki keksimään keinoja nuorisotakuun kehittämiseksi ja nuorisotyöttömyyden ehkäisemiseksi.

Nuoret eivät ole vain tulevaisuus – me olemme tässä ja nyt.

1. Nuoret asiantuntijoiksi nuorisotakuun suunnitteluun

Nuorisolain 7 a §:n edellyttämä kuntien nuorten palvelu- ja ohjausverkostojen toiminta on kanava nuorisotakuun toteuttamiseen ja koordinointiin kuntatasolla. Moniammatillisten verkostojen tehtävänä on kehittää nuorille suunnattujen palvelujen keskinäistä toimivuutta ja vaikuttavuutta. Näissä verkostoissa on kuntien nuorisotyöntekijöitä, etsiviä nuorisotyöntekijöitä, opetushenkilöstön edustajia ja esimerkiksi kuraattori, mutta nuoret on usein jätetty valmistelutyön ulkopuolelle. Etelä-Suomen aluehallintoviraston mukaan vain joka kymmenennessä kunnassa on esimerkiksi nuorisovaltuuston tai opiskelijakunnan edustaja mukana palvelu- ja ohjausverkostojen toiminnassa.

Nuorten arjen asiantuntijuus, ideat ja kokemukset on ehdottomasti hyödynnettävä nuorten palveluita suunniteltaessa. Nuorisovaltuustoa on kuultava kunnan palveluita suunniteltaessa, sillä nuoret ovat suuri ja

aktiivinen palveluiden käyttäjäryhmä. Lisäksi nuorilla on oltava oma edustaja kuntien palvelu- ja ohjausverkostoissa.

Toimenpiteet:

1. Nuorisolakia uudistettaessa nuorten palvelu- ja ohjausverkostojen kokoonpanoon lisätään kuntalain mukaisen nuorisovaltuuston edustaja
2. Nuorisotakuu kirjataan uudistettavaan nuorisolakiin
3. Nuorten osallisuus otetaan keskiöön nuorisotakuuta kehitettäessä

2. Tulevaisuuskutsunnoista konkreettinen kanava nuorisotakuulle

Nuorisotakuun konkreettiseksi toimenpiteeksi ensi vaalikaudella on toteutettava alueellinen kokeilu, jossa kaikki nuoret osallistuvat tulevaisuuskutsuntoihin. Kutsuntapäivän palveluntarjontaa on uudistettava. Puolustusvoimien järjestämänä kutsuntapäivänä on ikäluokan kaikille nuorille, myös naisille, järjestettävä laadukas ja monipuolinen palvelutapaaminen. Tämä järjestely ei vaikuttaisi kutsuntalautakunnan toimintaan.

Jo nykyisin kutsunnoissa on mahdollisuus keskustella lääkärin tai etsivän nuorisotyön edustajien kanssa. Kutsuntojen yhteydessä kaikilla nuorilla tulee olla mahdollisuus maksuttomaan lääkärintarkastukseen sekä opintopsykologin, sosiaalityöntekijän tai työelämäneuvojan tapaamiseen. Keskusteluista käydään luottamuksellisesti läpi nuoren elämäntilannetta ja tulevaisuuden suunnitelmia.

Keskusta on huolissaan myös nuorten varhaisesta velkaantumisesta, jonka vuoksi kutsuntapäivänä on mahdollista käydä nuoren kanssa läpi myös hänen taloudellista tilannettaan. Tulevaisuuskutsuntojen päivän aikana nuorelle tehdään tarvittaessa suunnitelma, jossa pohditaan kokonaisvaltaisesti nuoren opinto- ja urasuunnitelmia. Tulevaisuuskutsunnoissa hyödynnetään olemassa olevaa palvelurakennetta.

Toimenpide:

1. Tulevaisuuskutsunnoista toteutetaan alueellinen kokeilu. Laadukkaassa palvelupäivässä ollaan tukena ja kartoitetaan nuoren tilanne kokonaisvaltaisesti

3. Työpaikkavaltaiset oppimismuodot ja uraohjaus

Kaikille nuorille tulee tarjota mahdollisuus toisen asteen koulutukseen; ammatilliseen koulutukseen tai lukioon. Jotta tavoite toteutuisi, tarvitaan nykyistä monipuolisempia ammatillisen koulutuksen malleja. Erilaisia työpaikalla tapahtuvia oppimisen muotoja toisen asteen koulutuksessa on kehitettävä edelleen pitkäjänteisesti osana oppilaitosmuotoista koulutusta. Jo peruskoulun opinto-ohjauksessa on annettava realistinen kuva eri ammattialoista, jotta keskeyttämisä toisella asteella saataisiin vähennettyä.

Oppilaitosmuotoisen ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen rinnalle Keskusta kaipaa koulutussopimusta. Koulutussopimuksessa nuori on ammatillisen oppilaitoksen kirjoilla, mutta opiskelee pääasiassa työpaikalla. Tämä edellyttää erityistä tukea työpaikalle, jotta oppia ja vastuuta osataan tarjota nuorelle sopivassa suhteessa. Sopimuksessa yrityksen ja opiskelijan välille ei synny työsuhdetta. Nuori saa opintotukea ja sopimuksesta yrittäjällä on mahdollisuus maksaa opiskelijalle opintotuen lisäksi kannusterahaa.

Työelämälähtöisyyden takaamiseksi tehdään ammatillisen koulutuksen pääsäännöksi 2+1 -malli. Se tarkoittaa, että oppilaitoksessa opiskellaan kaksi vuotta ja yksi vuosi opitaan työpaikalla laajennetussa työssäoppimisessa tai oppisopimuskoulutuksessa. Työelämää ja koulutusta on hyvä järjestää joustavasti lomittain. Tällä rakenteisiin pureutuvalla ratkaisulla parannetaan koulutuksen työelämävastaavuutta ja nuoren työnsaantimahdollisuuksia tulevaisuudessa. Näin saadaan työurien alkupäähän kaivattua lisätehoa ja säästetään samalla säästetään yhteiskunnan varoja pitkäällä tähtäimellä jopa 100 miljoonaa euroa.

Jotta onnistumme tässä, tarvitsemme yhteiskuntasopimusta. Se vaatii elinkeinoelämän, työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöjen, koulutuksen järjestäjien ja päätöksentekijöiden yhteistä sopimista aivan uudella tavalla.

Ammatillisen koulutuksen tulee antaa ammatillisten valmiuksien lisäksi eväät itsensä johtamiseen, elinikäiseen oppimiseen sekä selviämiseen nopeasti muuttuvassa ja automatisoituvassa työelämässä. Tulee huolehtia, että koulutuksen tarjoaja on tiiviisti mukana oppisopimuskoulutuksessa työpaikkaohjaajan tukena. Nuorelle on varmistettava riittävä ohjaus työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa ja erityisesti työturvallisuudessa.

Opiskelijan koulutuspolku ei saa katketa, vaan jokaisen perustutkinnon on taattava opiskelijalle riittävät valmiudet jatko-opintoihin opintojen suorittamistavasta riippumatta.

Opinto-ohjauksen merkitys korostuu erityisesti koulutusjärjestelmän nivelkohdissa sekä työelämään siirtäessä. Lukio antaa monelle nuorelle lisävuosia etsiä omaa alaansa, mutta opetussuunnitelmassa vain pienessä roolissa oleva opinto-ohjaus ei riitä. Meiltä valmistuu ylioppilaksi vuosittain tuhansia opiskelijoita, joiden unelmat ja tulevaisuuden suunnitelmat ovat usvan peitossa.

Tulevaisuuden työelämä on jatkuvassa muutoksessa, koulutuskenttä elää murrosvaihetta ja koulutusmahdollisuudet kasvavat. Opinto-ohjaus on kaikille opiskelijoille välttämätön tukipalvelu, joka antaa tarvittavat tiedot ja kannustaa opiskelijan etsimään omaa alaansa.

Toimenpiteet:

1. 2+1 -mallin kokeilua laajennetaan
2. Lukiokoulutuksen tuntikehyksessä opinto-ohjauksen painoarvoa on kasvatettava
3. Yhteishakuvelvollisuuteen liittyvistä sanktioista luovutaan ja nuorille tarjotaan sen sijaan tukea ja ohjausta jatko-opintoihin hakeutumiseen.
4. Koulutusalan vaihtamista sujuvoitetaan
5. Oppisopimuskoulutusta on kehitetään

4. Nuorisotakuu tarvitsee parempaa johtajuutta

Nuorisotakuu tarvitsee parempaa johtajuutta valtiolta ja kunnilta. Nuoria ohjataan usein palveluista toisiin ja apua etsivä jää helposti palveluiden väliin. Erilaisia alueilla kokeiltuja toimintatapoja ja nuorisotakuun toteutuskeinoja on vertailtava ja hyödynnettävä. Lisäksi nuorisotyöttömyyden ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen tarvitaan moniammatillista yhteistyötä yli osasto- ja virastorajojen. Yhteistyötä tulee koordinaida selkeämmin. Palveluiden on löydettävä yhdeltä palvelutiskiltä.

Kuntien on otettava käyttöön uusia ketteriä työskentelytapoja. Esimerkiksi Ilmajoen kunnassa nuorisotoimi ja sosiaalitoimi työskentelevät kaksivetoisesti hoitaakseen nuorisotakuuta. Kohtaamo on Sosiaali- ja terveysministeriön, Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Työ- ja elinkeinoministeriön yhteinen projekti, jonka avulla halutaan tehostaa nuorten palveluverkostoa vahvistamalla moniammatillista yhteistyötä. Projektin tavoite on hyvä, mutta toteutus tarvitsee hiomista. Myös Turun VAMOS -palvelukokonaisuudessa on tarkoituksena löytää nuorelle aktiivisesti ratkaisuja on kyse sitten sosiaalisista tai työllisyyteen liittyvistä ongelmista. Ohjaamo-toimintamallin suunnitteluun on otettava mukaan myös palveluiden käyttäjät eli nuoret itse.

Toimenpiteet:

1. Matalan kynnyksen palvelut tulisi sijoittaa saman katon alle
2. Ohjaamo-toimintamallia on jalkautettava myös pieniin kuntiin.
3. Työ -ja elinkeinohallinnon palveluita kehitetään vastaamaan nuorten tarvetta

Työ- ja elinkeinoministeriön uudistukset, irtisanomishat ja leikkaukset ovat vieneet TE-toimistojen asiantuntijoiden aikaa heidän varsinaiselta työltään palvella nuoria asiakkaita. Työ- ja elinkeinotoimistojen määrärahoista leikattiin 11 miljoonaa euroa. Se tarkoittaa noin 70 asiantuntijaa vähemmän.

Haastavan taloustilanteen ja kasvavan nuorisotyöt-

tömyyden aikana työttömät työnhakijat tarvitsevat laadukkaita työ- ja elinkeinopalveluita. TE-toimistojen lakkauttamisen seurauksena on entistä vaikeampaa saada henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa. Nuoret tarvitsevat yksilöllisten taipumusten ja mielenkiinnon kohteiden tunnistamista ja tietoa. Verkkopalveluissa on paljon mahdollisuuksia, mutta ne eivät ole vielä täysimääräisesti käytössä, eivätkä voi korvata henkilökohtaista palvelusuhdetta. Lisäksi verkkopankkitunukset on saatava kaikille maksuhäiriömerkinnästä huolimatta, sillä ilman niitä verkon kautta tapahtuva asiointi on mahdotonta.

Kasvava korkeakoulutettujen työttömien joukko kokee TE-toimiston palvelut riittämättöminä. Uraneuvonta ja korkeakoulutettujen nuorten tuki- ja neuvontapalveluita on suunniteltava yhdessä opiskelijoiden ja korkeakoulujen kanssa.

Toimenpiteet:

1. TE-toimistojen palvelutarjontaa kuten neuvonta- ja koulutuspalveluita kehitetään vastaamaan paremmin nuorten tarpeita.
2. TE-toimistojen lomakkeita ja Sanssi-kortin hakemista helpotetaan myös kesäajalle
3. TE-toimistojen ja korkeakoulujen yhteistyötä kehitetään
4. Tehdään uusia palvelukokeiluja, esimerkiksi jalkautuminen ja työnetsijät

6. Opintojen aikainen työssäkäynti ja työharjoittelut – taitoja ja verkostoja

Opetussuunnitelmia uudistaessa on otettava kaikissa korkeakouluissa käyttöön tutkintoon kuuluvat, joustavasti toteutettavat korkeakouluharjoittelut. Korkeakouluharjoittelut takaavat elinkeinoelämän ja koulutuksen tarjoajan yhteistyön ja turvaavat osajalle ajankohtaiset tiedot ja taidot.

Ammatillisiin perustutkintoihin ja ammattikorkeakoulututkintoihin kuuluu lähes poikkeuksetta harjoittelu

oman alan työtehtävissä. Monet yliopistot myöntävät opiskelijoilleen harjoittelutukia, joiden avulla yleensä järjestöt ja julkinen sektori hyödyntävät näitä harjoittelijoita ja maksavat harjoittelijoille Kelan työssäoloehdon täyttävää palkkaa.

Kireä taloustilanne tuo haasteita nuorten ja opiskelijoiden työllistymiselle myös loma-ajaksi. Kesäajan hyödyntäminen opinnoissa tai työelämässä on tärkeä osa nuorisotakuun toteutumista. Kesätyöt tarjoavat aitoa työkokemusta, verkostoja työelämään ja tärkeitä työelämätaitoja. Oppilaitosten loma-aikojen tulisi olla joustavasti soviteltavissa kunnissa. Näin mahdollistetaan pidempi työvoiman saatavuus sesonkiyrittäjille ja nuorille toimeentulomahdollisuuksia.

Tutkintoaikojen vaatimusten tiukentuessa koulujen on otettava käyttöön kesälukukausi ja tarjottava opiskelijoille opintoja myös kesäaikaan. Näiden opintojen tarjoamisessa on hyvä huomioida esimerkiksi sähköiset opiskelumahdollisuudet, kuten tenttiakvaariot sekä sähköiset oppimisympäristöt.

Toimenpiteet:

1. Työelämäharjoittelu otetaan osaksi kaikkia tutkintoja
2. Oppilaitosten loma-ajat sovitellaan nykyistä joustavammin
3. Koulujen kesälukukaudet otetaan käyttöön nykyistä paremmin ja tarjotaan ympärivuotinen opiskelumahdollisuus

7. Turhaa sääntelyä on purettava, NYT huomio nuoriin!

Uudella lainsäädännöllä tulee keskittyä nuorten oikeuksien turvaamiseen ja palvelutarjonnan kehittämiseen. Hallituksen valmisteleva uusi sosiaalihuoltolaki astuu voimaan 1.4.2015. Tulevan uudistuksen mukaan sosiaalihuollon toimintayksiköiden pitää laatia omavalvontasuunnitelma ja laittaa se julkisesti nähtäville. Nuoret tuskin haluavat lukea virastojen seiniltä omia omavalvonta-asiakirjojaan. Palveluiden suunnittelun, työntekijöiden ajankäytön ja lainsäädän-

nön tulisi keskittyä siihen, että suunnitelmia tehdään sosiaalihuollon asiakkaalle, ei virastolle.

Toimenpiteet:

1. Sosiaalihuollon, nuorisotoimen ja TE-palveluiden hankaloittavaa sääntelyä puretaan.
2. Nuorisolakia uudistettaessa pyritään sujuvoittamaan monialaisen yhteistyön tietosuojakysymyksiä, kun nuori antaa siihen luvan.

8. Yrittäjyyskasvatusta nuorille ja opiskelijoille

Suomesta löytyy maailman osaavimmat nuoret ja turvallinen sosiaalipoliittinen suojaverkko yrittäjille. Globaali maailma, kielitaito, hyvät tiedonhankintataidot ja laadukas koulutus antavat loistavan ponnakauden yrittäjyyteen. Enää on vain löydettävä ne tulevaisuuden menestystarinat ja niiden tekijät. Yrittäjyyden esteitä on purettava ja nuoria on kasvatettava yrittäjyyteen.

ELY-keskusten ja maakuntaliittojen on oltava nykyistä aktiivisemmassa vuorovaikutuksessa opiskelijoiden ja oppilaitosten kanssa koskien koulutusennakointia, yrittäjyyspalveluita ja hankeneuvontaa. Opiskelijoita on kannustettava yrittäjyyteen tekemällä yrittäjyys-hankkeet helpoiksi ja saavutettaviksi. Kouluaikaiselle yrittäjyydelle sopivia muotoja ovat esimerkiksi osuuskuntatoiminta ja yhteiskunnallinen yrittäjyys. Yhteiskunnallinen yritys tuottaa monipuolisia hyötyjä ja positiivisia.

Toimenpiteet:

1. Panostetaan tekemällä oppimiseen
2. Opiskelijälähtöistä yrittäjyystoimintaa tuetaan osana opintoja
3. Aluehallintoviranomaisten ja oppilaitosten yhteistyötä lisätään

9. Matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut ja perheen tuki

Nuorten hyvinvointi lähtee kodeista ja perheistä sekä nuorten lähipiiristä. Perheiden kasvatustyötä on tuettava nykyistä voimakkaammin. Vastuuta ei voida kuitenkaan ulkoistaa. Perheitä voidaan tukea esimerkiksi matalan kynnyksen mielenterveyspalveluilla.

Kodeilla ja perheillä on ensisijainen vastuu kasvatuksesta. Kun perheet voivat hyvin, on myös nuoren parempi olla. Perheiden jaksaminen ja hyvinvointi ovat kuitenkin koetuksella. Voimavarat uhkaavat ehtyä. Tämä näkyy suoraan myös nuorten syrjäytymisessä. Suomessa on ennätyksellisen paljon toisen ja kolmannen polven huono-osaisuutta. Tämä ketju on katkaistava.

Ongelmiin on puututtava ajoissa tukemalla koteja. Ehkäisevät palvelut, kuten neuvolat, koulun oppilashuolto ja perhetyö toimivat liian pienillä resursseilla. Perheet saavat tukea vasta kun on liian myöhäistä.

Neuvolapalveluista on kehitettävä nykyistä toimivampi tukimuoto perheiden kasvatustyön avuksi. Neuvoloiden on oltava helposti saavutettava lähipalvelu. Tukea on annettava erityisesti vanhemmuuteen ottamalla käyttöön kotikäynnit varhaisen puuttumisen välineenä. Näin on mahdollista tukea etenkin niitä perheitä, joissa vanhemmilla on lapsen terveyttä vaarantavia ongelmia.

Kunnallisen kotipalvelun voimavaroja on lisättävä. Lapsiperheille on taattava mahdollisuus saada tarvittaessa kunnallista kotiapua. Tavallisten perheiden on lähes mahdotonta päästä kotipalvelun asiakkaiksi. Kattavan kotipalvelun avulla voitaisiin ennaltaehkäistä sitä, etteivät perheet joudu väsymyksensä vuoksi pahempiin vaikeuksiin. Vanhempien jaksaminen on aivan keskeistä lapsen hyvinvoinnin kannalta. Kotiavun kautta voidaan myös havaita orastavat ongelmat riittävän ajoissa, jolloin niihin voitaisiin puuttua välittömästi.

Toimenpiteet:

1. Turvataan matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut
2. Panostetaan ennaltaehkäisyyn ja neuvolapalveluihin
3. Lisätään kunnallisen kotipalvelun voimavaroja